

Міська рада міста Переяслав-Хмельницький
—
Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»
Міністерства культури України
—
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький Державний
педагогічний університет ім. Г. Сковороди»
Міністерства освіти і науки України
—
Центр пам'яткознавства
Національної академії наук України
і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙНИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ науково-практичної конференції

Науковий редактор
Заслужений діяч науки і техніки України
доктор технічних наук, професор
Л. О. ГРІФФЕН

Переяслав-Хмельницький – 2017

УДК 069.8:002.1–028.25

В 85

В 85   Всеукраїнський Музейний Форум. Матеріали науково-практичної конференції / В загальній редакції Л. О. ГРІФФЕНА. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – 380 с.

У матеріалах доповідей учасників конференції з різних регіонів України, що зібралися на Всеукраїнський Музейний Форум у місті-музеї Переяслав-Хмельницький, коротко висвітлені питання, що стосуються актуальних проблем розвитку музейної справи в Україні.

Збірник буде корисним працівникам українських музеїв, науковцям в галузі музеєзнавства та пам'яткознавства, аспірантам і студентам відповідних спеціальностей, а також усім, хто цікавиться музейною справою та культурною спадщиною.

ISBN 978-966-97646-4-5

що виконують ролі місцевого населення кілька століть тому, завдяки місцевим ремісникам. Загалом у музеї працює 1000 акторів [6].

Як сказала автор книги, на яку я посилаюся у цій доповіді: «Зміни творить кожен з нас», тож давайте змінимо наші музеї у напрямку інновацій та новітніх підходів до музейної роботи!

ЛІТЕРАТУРА

1. Котлер Н., Котлер Ф., Котлер В. Музейний маркетинг і стратегія: формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів / Пер. з англ. Т.Олійник, Т.Пирогова, С.Рябчук, Р.Свято. – К. ВД «Стилос», 2010 р. – С. 327-332

2. Смаглій К. Зміни творить кожен із нас: соціальне підприємництво та стратегічна філантропія. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2014 р. – 207 с.

3. omlk.com.ua

4. <http://www.glasgowlife.org.uk/museums/riverside/Pages/default.aspx>

5. <http://www.ushmm.org>

6. www.history.org.

МУЗЕЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ПРОГРАМИ В МУЗЕЯХ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Панченко А.В. (Харків)

Методи музейної педагогіки, що вже здавна й успішно розвиваються в інших країнах світу, на вітчизняній ниві були започатковані відомим вченим, мистецтвознавцем і музейним діячем Ф.Шмітом. Саме у Харкові у 1920 р. на базі Першої художньої виставки був створений перший в Україні дитячий музей, у якому Шміт втілював своє бачення дитячого музею як освітнього простору і місця проявлення творчої активності дитини, майстерні і центру з вивчення психології дитячої творчості одночасно. Музей був відкритий для всіх, хто хотів займатися художнім мистецтвом незалежно від таланту. Всі створені у процесі занять малюнки демонструвалися у музеї.

Але, як відомо, починаючи з 30-х років ХХ ст. музеї були поставлені на службу соціалістичному будівництву і переорієнтовані на формування свідомості суспільства відповідно до ідеологічного курсу, накресленого комуністичною партією. Вся освітня музейна діяльність звелася до допомоги школі у розширенні учнями знань. За радянських

часів музейний урок перетворювався у звичайний урок з тією різницею, що проводився не в школі, а на матеріалах музею, і мета його – не емоційний вплив, а закріплення шкільного матеріалу.

Тільки з розпадом Радянського Союзу, зміною політичної ситуації разом із зміною культурних та ідеологічних орієнтирів, з початком соціальних перетворень, що відбувалися на тлі величезного падіння відвідуваності музейних закладів, музеї поступово починають шукати нові, прогресивні методи науково-освітньої роботи.

Піонером серед харківських музеїв у цьому напрямку є Харківський художній музей. У 1997 році в музеї розпочав свою роботу музичний клуб «Фермата». Він об'єднав дітей, батьків та педагогів шкіл мистецтв Харкова. У роботі клубу разом із співробітниками музею беруть участь артисти обласної філармонії, викладачі університету мистецтв ім. І.П. Котляревського, хорові колективи нашого міста, художники, поети. Сьогодні в рамках програми «Музей храм культури» в Харківському художньому музеї крім «Фермати» працюють клуби «Кудесники», «Натхнення», «Релігії світу», «Університет третього віку» тощо. Успішно проходять заняття програми «Краса всередині нас» для вагітних жінок і лекторію для батьків і дітей «Абетка мистецтва».

У січні 2016 року Харківський художній музей вперше розпочав цикл занять з дітьми з синдромом Дауна та аутизмом. Підготовка до цих занять почалась із зустрічі співробітників музею з психологом О.С. Олійник, яка дала коротку консультацію щодо особливостей світосприйняття та поведінки дітей з такими захворюваннями. Всього відбулося 6 занять, в яких брали участь до 5-ти дітей. З кожною дитиною працював окремий співробітник музею. Зміст і складність занять змінювалися. Наприклад, на першому занятті діти самостійно або за допомогою батьків створили листівку з використанням елементів оригамі. Далі відбулась прогулянка постійною експозицією «Українське і російське мистецтво XVI - поч. XX ст.», під час якої їм було запропоновано знайти картину, де зображено ялини або зиму. Темою останньої зустрічі був «Портрет». Спочатку маленьким відвідувачам та їх батькам розповіли про цей жанр, потім присутніх попросили знайти у залі твори, виконані в цьому жанрі. Біля кожного портрета, що був знайдений, відбувалася недовга розмова, під час якої музейний співробітник надавав невелике пояснення про цей твір, а діти відповідали на прості питання. Також відбулося практичне заняття, на якому художник Олег Станічнов провів майстер-клас зі створення портрета: показав, як художник тримає олівець у руці, з чого починається робота над портретом, на що варто звертати увагу. Всі присутні, і діти, і батьки, і музейні працівники, власноруч під керівництвом художника створили портрети кольоровими олівцями.

Дуже цікавим є досвід Художньо-меморіального музею І.Ю. Репіна. На сьогодні в музеї працюють декілька інтерактивних циклів для дітей. Усі вони містять елементи гри і змагальності, а також супроводжуються мультимедійними презентаціями. Цикл «І оживають речі...» присвячений окремим колекціям з музейної збірки. До нього входять заняття «Історія праски», «Про що розповіла скіпка», «Хранителі часу». «Застигла мить», «Як поживаєш, Самовар Самоварович?», «Подорож монетки», «Від стилоса до авторучки», «Загадкові історії про старовинні меблі». Іншим напрямом є цикл занять «Азбука мистецтва», метою якого є знайомство з жанрами образотворчого мистецтва, з народними промислами, представленими в колекції музею. Під час занять діти в ігровій формі знайомляться з художніми жанрами, розігрують сценки, складають пазли, ліплять іграшки та розмальовують їх й, звичайно ж, малюють. Також розроблені цикли «Знайомтесь з Репіним», «Українські народні традиції та промисли», «Найдавніше минуле краю».

Безумовно, активно використовує в своїй роботі нові методи і Харківський історичний музей. Для дітей молодшого та середнього віку розроблений цілий ряд заходів з використанням елементів інтерактиву та застосуванням мультимедійних технологій.

Одним з найцікавіших з них є музейний захід-гра «Стежками давніх гончарів». Починається він з мультимедійної лекції «Нарис історії появи кераміки та розвитку гончарної справи у давнину». Після цього координатор заходу пропонує завдання учасникам гри, яка проходить у декілька етапів. Перший етап – це вікторина, за допомогою якої учні закріплюють свої знання про різновиди глиняного посуду та функціональне призначення кожного виду. Учасники наступного конкурсу, що має назву «Археологічний пазл», повинні на швидкість зібрати пазли із зображенням давньої амфори. Під час третього етапу необхідно розкласти картки із зображеннями основних етапів виготовлення глиняного посуду у правильному порядку. У наступних конкурсах та іграх учасники закріплюють набуті знання. Закінчується заняття майстер-класом з ліплення глиняних виробів.

Також дуже популярними є музейні заняття «Тасмниці «Козацькому роду нема переводу», «Жіноча мода ХІХ ст. у дзеркалі історії», «Історія поштової листівки» (включає майстер-клас з виготовлення святкової листівки), «Історія солодкого життя», «Диво приходить грудневої ночі» (До Дня Святого Миколая).

Віддалений на 60 км від Харкова Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди, тим не менш є центром проведення фестивалів, фольклорних та літературно-мистецьких свят. Постійними є фестиваль «Сьогодні Купала, а завтра Івана», яблучний

пленер «AppInAir», фольклорне свято «Вся надія на Колодія». Також традиційно до різдвяних свят проводиться спеціальна програма «Ангели, знижайтеся, до землі зближайтеся...» та вертеп, у яких беруть участь як відвідувачі, так і мешканці села. У 2015 році Національним літературно-меморіальним музеєм Г.С.Сковороди в межах програми «ProMuseum» втілений проект «Мандрівець». Це настільна гра, створена за мотивами життя і творчості Григорія Сковороди. В ігровій формі діти не тільки проходять шлях від Чорнух до Сковородинівки (через Київ, Петербург, Токай, Дрезден, Переяслав, Москву, Харків та ін.), а й виконують завдання місії («Себепізнання», «Сродна праця», «Сродне навчання», «Дружба», «Свобода», «Бачити двоє: дві натури»), читають афоризми Сковороди і відтворюють його життєвий шлях. Гра має ігрове поле два на два метри, чималенький м'який гральний кубик і такі ж великі картки й фішки (а зовсім малим дітям дозволяється самим ставати на поле і бути «гральними фігурками»)

Але одним з найактивніших та найкреативніших музеїв зі створення нових форм роботи з відвідувачами не тільки в Харківській області, а й мабуть, в усій Україні, є Харківський літературний музей. В арсеналі їх роботи театралізовані свята, інсценування, майстер-класи, квести, розважальні програми, тренінги, турніри, вікторини, кінопокази, рольові ігри, портфоліо тощо. З метою створення інтерактивного простору у червні 2014 р. в ХЛМ відкрився дитячий освітньо-розважальний центр «Книга», орієнтований на дітей та підлітків. Основна ідея центру – відкрити книгу для дітей, дати їм відчуття радості читання. Тут використовуються всі новітні освітні методики. На цих заняттях в ігровій формі дитина дізнається про цікаві факти з життя письменників і літературних героїв, пише свою міні-історію, виготовляє собі на згадку маленький сувенір. Нові виставки в центрі – це нові захоплюючі подорожі та цікаві відкриття. Так, наприклад, у 2015 році в центрі відкрилася виставка «Фантастична книга в кабінеті професора КрейзіФорда». На її основі було розроблено декілька програм: проходили квести «Винаходи», «Захоплюючі світи», «Роботи», освітні ігри «Сигнальні вогні на літаках», «Цікаве шифрування», «Подорож на Місяць», «Фантастичне харчування». А за допомогою настільної карткової гри «Машина часу» можна було відправитись у цікаву подорож часом, дізнатися, коли люди почали вимірювати час і чи можна опинитися поза часом, як потрапити в минуле чи майбутнє.

Підводячи підсумок, можна сказати, що саме в останні роки музеї Харківщини перейшли на зовсім інший рівень спілкування з відвідувачем, поступово поєднуючи освітній процес з виховним та роблячи його більш цікавим і змістовним.